

ЕЗИКЪТ НА ГЕОПОЛИТИКАТА ПРЕЗ ЕПОХАТА НА ХРИСТОФОР КОЛУМБ

Даниела Кох-Кожухарова*

Начинанието на Колумб: еманация на експанзионистичния европейски дух

Съзирането на твърда земя от страна на екипажа на Колумб, една ранна утрин на 12-ти октомври 1492 г., се оказва, освен случайно следствие на желанието на генуезеца да достигне Ориента, следвайки западен маршрут, кулминация на Епохата на Великите географски открития, епоха, започнала още с падането на Западната Римска империя, през далечната 474 г. сл. Хр.

Испанската, както и португалската експанзия от XV в. са изцяло в духа на западната християнска цивилизация, маркирана на международно равнище от два неизличими фактора – търговията с Африка и Далечния Изток (Китай и Индия) и икономическия, военен и идеологически антагонизъм с основния съперник, Исляма. Завземането на Константинопол през 1453 г. разрушава крехкото равновесие, установено в Средиземноморието след Първия кръстоносен поход от 1088 г., като турците се превръщат в монополисти, що се касае до търговския обмен между Европа и Азия. Този търговски монопол им позволява да повишават произволно цените на китайските и индийски стоки, които преминават през територията им. Цената на подправките скача с 800%. От друга страна, африканските благородни метали, така необходими на Европа, се закупуват на мюсюлманските пазари в Гранада, днес испанска и, след като бъдат продадени, попадат в крайна сметка в турски ръце, биват разменяни за други стоки и дори биват използвани за финансирането на набезите както на Балканите, така и при защитата на Гранада от християните.

Военният и икономически натиск на мюсюлманите налага вираж на европейската геополитика, която пренасочва интересите си от региона на Средиземно море към Атлантическия океан. След 1453 г. християните осъзнават като свой приоритет създаването на пряк път по море към Индия. Очаквани съпътстващи предимства на елиминирането на турците като посредници биха били евентуалното завоюване и експлоатация на нови територии, богати на благородни метали, което би способствало за постигане на

---

* Даниела Кох-Кожухарова, професор, доктор, катедра "Чужди езици и приложна лингвистика", УНСС, email: danielakoch@abv.bg, dkozuharova@unwe.bg

целите на монархиите от Западна Европа. Европейските крале се нуждаят от финансиране както за войските си, така и за административния си апарат. Същевременно откриването на нови пазари е жизнено важно за европейската текстилна индустрия, а съюзяването с потенциални африкански и/или азиатски съмишленици би благоприятствало осигуряването на превес на християните при конфронтацията им с мохамеданите.

Откриването на Америка: дело най-вече на Испания

Испания и Португалия имат аспирации да открият морски път към Индия, за да наложат контрол върху търговията с подправки, заобикаляйки африканския континент. От XIV в. и двете държави разгръщат дейност в Атлантическия регион – географското местоположение на Пиринейския, наричан още Иберийски полуостров облагодетелства двете страни по отношение експанзията им на юг. Освен това има друг важен фактор, допринесъл за извисяването на полуострова в категорията на лидер в областта на атлантическата експанзия – "празните" пространства. Единствените земи без християнски или мюсюлмански господар, за които тогава е имало сведения, са разположени на запад и на юг от полуострова. Техни господари предстои да станат първите, които ги достигнат, поради което започва надпревара във времето.

През XIV в. територията на Пиринейския полуостров е заета от португалската монархия, която се разпростира по дължината на атлантическия бряг; кастилската монархия, с излаз на три морета; арагонската, чиито интереси са съсредоточени в средиземноморския регион; малка Навара, заключена между Франция, Кастилия и Арагон и Гранадския емират.

Португалия несъмнено е първата европейска сила, предприела презокеански начинания, макар в самото начало да не е имала ясно очертани цели. Лузитанците проникват в Северна Африка и през 1415 г. окупират днешния испански автономен град анклав Сеута, разположен срещу Гибралтар, на средиземноморския бряг на Северна Африка. През XVI в. достигат Индийския и Тихия океан, с което написват същинска морска епопея. Един фактор от икономическо естество играе ролята на катализатор на този процес – португалски благородници, след няколко лоши реколти, обедняват, стига се до девалвация на местната валута и определени слоеве от населението виждат в трансатлантическата експанзия изход от икономическата криза. Португалците са движени предимно от търговски интереси, като при достигането на определено пристанище го укрепват и започват да се занимават с търговия, най-вече със злато, слонова кост и африкански роби. Покръстването на местното население не се явява част от португалските приоритети.

Морският път, трасиран от португалците, е несъмнено най-дългият в историята на човечеството. Като се изключи Бразилия, където са налични опити за колонизация и заселване, намеренията им като цяло са основно да направят възможен търговския обмен. Неслучайно източните португалски владения падат във владение на холандци и англичани. Едно от основните последствия от португалските пътешествия на европейско ниво е желанието да бъде последван примерът им.

Кралство Кастилия, от своя страна, е първото, което започва да изследва Атлантика. През 1404 г. двама французи, васали на кастилския монарх, завоюват четири от седемте големи Канарски острова. Оттам, кастилците се отправят към брега на Сахара. За разлика от Португалия, африканската експанзия на Кастилия бива финансирана от частни лица, тъй като монархията е заета в битката на собствена територия с друговерците.

Счита се, че бъдещият откривател на Америка, Христофор Колумб, е достигнал португалския бряг по ирония на съдбата, плавайки с помощта на едно весло, след морска битка между кораби на френски корсари и на генуезци. Брактът му с Фелипа Монис де Перестрело, дъщеря на губернатора на остров Мадейра, способства Колумб да успее да влезе в пряк контакт с благородническите и научни среди в Португалия. Благодарение на Фелипа, Колумб получава достъп до тайна карта и писмо от известен за своето време флорентинец, Тосканели, който ги бил изпратил до португалския монарх с твърдението, че можел да достигне до Индия през Атлантическия океан. Португалските учени отхвърлят такава възможност, но Христофор взима присърце идеята, влиза в личен контакт с Тосканели и продължава да проучва въпроса. През 1484 г. представя свой проект, пълен с технически грешки, който бива от своя страна отхвърлен от португалските учени, чието мнение се споделя по-късно от техни кастилски и английски колеги.

Разочарован от отказа на португалците и разстроен от смъртта на съпругата си, Колумб решава да представи проекта си пред Католическите крале на Испания Изабел Кастилска и Фернандо Арагонски. След като Христофор вече е прекосил границата, двама феодални владетели, интересувачи се от търговията с Африка – Мединасели и Мединасидония-, поемат ангажимент да го финансират. Кралица Изабел Кастилска обаче не допуска такъв развой на събитията с твърдението, че да се откриват и заселват нови светове е начинание, достойно единствено за крале. През 1486 г. генуезецът бива приет лично от Изабел и Фернандо, които свикват комисия от учени със задачата да анализират колумбовия проект. Становището им е, за пореден път, отрицателно. Въпреки това кралицата и кралят на Кастилия и Арагон, надарени, за разлика от португалския монарх, с политическа интуиция, наемат Колумб, като му обещават, че щом приключат войната с маврите, ще проучат проекта му в детайли.

Изпълняват обещанието си, като веднага след капитулацията на Гранада на 2-ри януари 1494 г. се подписва договора между Католическите крале и Колумб, като му предлагат изключително изгодни условия – удостояват го с титлите адмирал, вицекрал и губернатор на всички земи, които открие, една десета част от богатствата, които придобие и правото да използва една осма част от приходите за финансирането на флота.

Независимо от етническия произход на Колумб, "Откриването на Америка" е дело на испанците поради факта, че Католическите крале на Испания Изабел и Фернандо са тези, които му осигуряват необходимата финансова подкрепа, както и законовата рамка на неговото епохално начинание. Към причините да го предприеме спадат, освен желанието да се открие път на запад, който да отведе до лелеяните подправки, след като източният маршрут е завладян от турците, също и ренесансовият копнеж за знания, нуждата да се намери отдушник за милитаристичния дух на превзелите отново емирство Гранада християни и, не на последно място, мисията за покръстване на друговерците.

Покръстване на местното население

Според Цветан Тодоров Колумб се вдъхновява повече от желанието да разпространява християнството, отколкото от стремежа да придобие злато. Колумб знае, че ако не служи за възхваляване на Господ Бог, златото е просто суета. Според Цв. Тодоров златото е прекомерно човешка стойност, за да заинтригува Колумб – същински Дон Кихот, изостанал с няколко века от своята епоха в желанието си да предприеме кръстоносен поход и да освободи Йерусалим. Вижда доказателства за тезата си във всичко, включително и в самото име – *Christum Ferens* – *този, който носи Христа, за да му отвори вратите на Океана, осигурявайки му достъп до непознати до момента царства и земи.*

Дихотомията покръстване на езичници/търсене на богатства присъства при всички изследователи на завоюването и колонизацията на Америка. Несъмнено и двете са налични, в различни пропорции, при различните ключови актьори от онази епоха, а налице са и съпътстващи мотивационни елементи. Според родения в Гранада испански историк Хосе Енрике Руис-Доменек "четири са елементите, които изграждат трайни връзки и солидаризират конкистадорите с кралете. Първо, материалният интерес. Второ – истинската вяра/.../ От Рио Гранде до Огнена земя покръстването е коствало живота на много мисионери. Трето, колективната емоция за безпрецедентни подвизи, които се вписват в европейската памет, изграждайки една нова идентичност, идентичност на цивилизация, чиято съдба е да завоюва нови

земи и, четвърто, личните емоции, харизмата на конкистадорите, възхвалявани от авторите на исторически хроники". (Ruiz-Domenec, 2010).

Покръстването на автохтонното население след колумбовата епопея несъмнено е наситено с негативна конотация, след като закономерно се свързва с насилие, религиозна неотстъпчивост и липса на толерантност. От друга страна обаче, налични са и позитивни конотативни значения на база културната интеграция, започнала през далечния XV в. и продължаваща и до днес.

Опитът индианците да бъдат интегрирани в културно отношение към Западна Европа, като се зачита тяхната политическа независимост, е мисия за някои религиозни ордени от XVI в., които разглеждат покръстването само по себе си, необвързано с испанизацията на индианците. Съобразно новата ориентация, наложена от Трентския вселенски събор на Римокатолическата църква обаче (1563), залегнал в основата на контрареформацията, от духовниците се изисква промяна на отношението им към индианците. Индихенистките схващания трябва да бъдат изоставени поради риск да бъдат окачествени като ерес. Налага се връщане към ортодоксалния модел или, с други думи, на обитателите на "Новия свят" трябва да се преподава католицизъм, като същевременно се упражнява и милосърдие. Тази преориентация има две основни последствия – от една страна, индианците включват католически ритуали и практики в ежедневието си, а от друга, застъпниците на милосърдието и защитата на човешките права се преориентират от своя страна към насилствено преселените от Африка, които се оказват в по-неблагоприятна ситуация и от самите индианци.

В навечерието на войната с ацтеките, конкистадорът Кортес бил възкликнал, през 1520 г., че "основна нейна цел е спасението на душите на индианците и въвеждането им в лоното на християнската църква, в противен случай самият Кортес би счел войната за несправедлива" (Montoya de la Rica, 2004). Манипулативен претекст или искрена изповед, истината знае самият Кортес...

Някои причини за възникването на така наречената "Черна легенда" за конкистата и колонизацията на Америка

Така наречената "Черна легенда" за завладяването на Америка от испанците съпътства като черна сянка тяхната история. "Черната легенда" е проявление на екстремна испанофобия, сплав от истини, като желанието на Фелипе II Хабсбургски да се превърне в господар на половината свят, лъжи и изкривени до неузнаваемост истини, целящи да уронят престижа на испанците и да ги представят основно като алчни и кръвожадни завоеватели. Реформацията от XVI в. също представя испанците като противници на прогреса и иновациите.

Оценката на завладяването на Америка през нашата съвременна епоха е тясно свързана и с политическата ориентация. Някои представители на ле-

вицата окачествяват стореното от испанците през колумбовата епоха и след нея като геноцид, дело на престъпници и алчни лицемери. Антрополози, археолози и етнологични черпят понякога вода от същия кладенец. Десницата по времето на Франко обаче счита завоевателите на Америка за смели защитници на католицизма. Според нея фактът, че се изгражда едно християнско католическо общество подтиква британския капитализъм, както и световните масони да създадат, тиражират и прокламират "Черната легенда" за завоюването на Америка от испанците. За франкистката десница не е налице физически нито културен геноцид, а покръстване, което прави възможно местните индианци да изоставят своите кървави ритуали.

Този е, *grosso modo*, *двуполюсният модел при оценката на Конкистата*, към която всеки изследовател добавя аргументи. За щастие, в последно време дискусиата като че ли постихва и отношенията се разглеждат повече фокусирани върху настоящия момент, отколкото върху миналото, а много важна страна на настоящето е, че е налице една испаноговоряща общност при която, независимо от някои модизми и лексикални различия, комуникацията е налице и всички се разбират и говорят на един език, езика на Сервантес, на нобеловите лауреати Гарсия Маркес и Варгас Лъоса.

По различни причини много испанци заминават за Америка, като броят на заминалите за една вече свободна Америка надхвърля многократно този на отпразилите се към някогашните колонии. В днешно време латиноамериканци от много държави живеят и работят в Испания, днешната венецуелска диаспора също намира спокоен пристан в някогашната метрополия. Миграцията засилва допълнително семейните и приятелски връзки, а политическите отношения несъмнено са в повечето случаи също благоприятствани и улеснени от общия език и сходна поведенческа култура.

Имало е, през историята на нашата цивилизация, много други *открития* – на Австралия, Индия, Африка, Океания. При Австралия завоюването на територията се явява истинското предизвикателство, като автохтонното население бързо е изтласкано в социалната периферия. При цветнокожото население в Африка има също *конкиста* и експлоатация, но с изключение на Южна Африка не протича колонизация. В мюсюлманска Африка европейското владичество или присъствие не засяга същностно местните общества. Индия се управлява от Лондон, но следва своята собствена траектория. В останалата част от Азия европейците оказват влияние, но не успяват да пренесат и наложат своя език.

Що се касае до смесването на расите, също са налице очевидни различия. Англосаксонското преселение, по-бавно, но по-дълбоко, съдържа имплицитен индиански геноцид, чието най-невинно изражение са резерватите. Британският модел няма интерес към интеграция или асимилация, както бихме се изразили днес, на местното население, а претендира да наложи

контрол, забранявайки единствено онези традиции, които са в неприемлива трансгресия на морала, като например изгарянето на клада на вдовиците заедно с покойните им съпрузи.

Братанова прави преглед на идентичностните характеристики на Англия и Великобритания, които ги сродяват по-скоро с американската, отколкото с европейската култура и цивилизация. "Исторически, Англия се радва на силно държавно управление в защита на националните си интереси и териториална цялост. Великобритания винаги е била мощна политическа и културална цялост, без да бъде автономна или затворена в себе си нация (освен по времето на Тюдорската династия). /.../ Ценностно-идентичностните характеристики на островната държава ѝ отреждат специална роля в световната история: Англия, прототип на еднонационалната държава, представлява общност от хора с чувство на родство, със силно развита гражданска идентичност и с представителни институции" (Братанова, 2018).

За разлика от британския модел на фамилно преселение към Америка, испанските конкистадори не са женени или са оставили жените си на Пиринейския полуостров, способствайки този им статут за смесването на раси и, като естествена последица от това, култури. Освен това, такова смесване е добре познато, приемливо и практикувано от векове на Пиринейския полуостров, докато за британците е неприемливо – в качеството си на островитяни, те не знаят що е то инвазия от XI в. насам. Френският изследовател от български произход Цветан Тодоров също акцентира върху различията. "Всички имперски политики не си приличат. Френският или британски империализъм от XIX в. е илюстрация на една разновидност, където се установява йерархия между метрополията и колонията/.../, а Съединените щати не владеят чужди страни, нито се опитват да ги анексират; задоволяват се да изискват техните правителства да не са враждебно настроени към тях. Терминът "хегемония" може би най-добре подхожда на тази имперска стратегия" (Тодоров, 2003). В САЩ, въпреки че страната претендира да бъде модел за демократична законова уредба, също трудно може да се говори за дълбинно смесване на расите, докато в Испаноамерика расизмът като че ли е изкоренен в по-висока степен бидейки, разбира се, повлиян от социални и икономически фактори, чийто обхват надхвърля този на расите.

В своя генезис "Черната легенда" за Конкистата на Америка, лансирана от неприятелите и съперниците на Испания, всъщност се явява естествена реакция срещу зашеметяващата експанзия на онези *испанци*, които до скоро са били обект на чужда, арабска експанзия на собствената си територия, както и принизявани на европейско равнище като ориенталци, в чиито вени тече арабска и еврейска кръв. Върху тази първопричина за възникването на "Черната легенда" се добавят основателните аргументи, като например демографската криза при индианците, причинена най-вече от опита за под-

мяна на собствената им култура с тази на кастилците, фактор, довел до депресии и отслабил съпротивителните им сили и желанието им за живот.

Позната е и критиката от страна на Симон Боливар, *Ел Либертадор*, срещу испанското присъствие в Америка, критика от неевропейски произход, която набира сила след извоюването на политическата независимост от Испания от страна на нововъзникналите испаноамерикански страни, дала допълнително храна на "Черната легенда". Нобеловият лауреат Габриел Гарсия Маркес, посветил цели две години от живота си да проучи, в тясно сътрудничество с професионални историци, документи, свързани с живота и делото на Боливар, в биографичния си роман, посветен на Освободителя на испанска Америка, слага в устата на венецуелеца следното признание: "По време на войната на живот и смърт дадох заповед да бъдат екзекутирани 800 испански военнопленници в разстояние на само един ден, в това число и болните от болницата в Ла Гуайра. Днес, при същите обстоятелства, не би ми трепнал гласа да издам същата заповед, а европейците не биха могли да имат моралната сила да ме укорят, тъй като тяхната история е напоена с кръв, безчестия, несправедливост, такава е европейската история" (Гарсия Маркес, 2013).

Самият Боливар, отдал здраве, живот и лично богатство за каузата на независимостта на Южна Америка обаче, бива изоставен и предаден от много креолци, негови сподвижници във Войната за независимост, прераснала в Гражданска война между испаноамериканци. Докато испанец е единственият човек, който го приютава, през последната година от живота му, на 6-ти декември 1830 г., в състояние на крайно физическо и морално изтощение, във финката си в Сан Педро Алехандрино, испанецът Хоакин Миер. *Sic transit Gloria mundi*.

И още нещо за оценъчност и етика

Дискусията има ли право испанската монархия да завзема територии и хора в Америка започва още от XV в. Хинес де Сепулведа, Суарес, Монтесинос, Лас Касас и други. подклаждат разгорещена полемика, а *Конкისტата* поражда критики не само извън Испания, а и в самата метрополия. Диспутът лъкатуши между етиката и юриспруденцията, тъй като трябва да се положат основите на испанското присъствие в Америка. На двата противоположни полюса са Сепулведа и Лас Касас. Първият съзира биологическа и културна непълноценност при индианците, в което намира необходимата предпоставка над тях да властва по-културен народ. Сепулведа цитира Аристотел и счита, че испанците изпълняват своя дълг – да цивилизоват. Становището на Сепулведа се споделя и от други европейски нации през XVIII у XIX в., тъй като съответства на техните интереси. Войната между

европейската култура и тази на индианците възражда, в известен смисъл, идеята на Херодот за "другия".

Бартоломе де лас Касас, от своя страна, разглежда проблема през своята средновековна призма. За него християнството, религия, основаваща се на любовта и прощката, е несъвместима с войните, водени срещу индианците. Лас Касас счита за справедливи само войните за самозащита, тоест би следвало да се воюва с индианците само и единствено, ако те заемат територии, населени от християни или ако възпрепятстват разпространението на християнската религия, ценност, изпразваща се ускорено от съдържание през последните едно-две десетилетия.

Нобеловият лауреат Марио Варгас Льоса резюмира колосалната промяна във възприятията на днешните християни, възпитавани в религиозна толерантност. "Наличието на кръст или разпятие в държавните училища е толкова оскърбително за тези, които не са християни, колкото би било налагането на ислямската забрадка за глава в клас, където освен мохамеданки има и момичета християнки и будистки, или еврейската кипа на семинар на мормони. Тъй като няма начин едновременно да се уважат вярванията на всички, държавната политика би трябвало да следва запазването на неутрална позиция" (Варгас Льоса, 1995).

Но да се върнем към епохата на Колумб – най-известните творби на отеца от Севиля Бартоломе де лас Касас, съвременник на Колумб, макар и доста по-млад от него, са *Brevísima relación de la destrucción de las Indias* и *Historia de las Indias*, в които описва мъченията и смъртта на милиони индианци. Именно на него упорито се позовават представителите на конкуриращите тогавашна Испания Велики сили, за да подклаждат огъня, разпалващ "черната легенда".

Бидейки средновековна, позицията на Лас Касас се оказва в унисон със съвременния морал в международните отношения, в случай, че той е на лице, против превантивната война и за отечествената... Според "Черната легенда", за Новия свят тръгват испанци без бъдеще на полуострова, хора, които няма какво да губят, затворници. Регистрите на екипажите доказват обаче, че това не е пълната истина. Освен това Испанската корона обнародва закони, целящи защитата на местното население от конкистадорите и изпраща одитори, натоварени да следят за наличието на насилие и беззакония, мерки, които не прилагат нито англичаните, нито французите от епохата, чието начало е сложено от генуезкия презокеански пътешественик с авантюристичен дух.

Изводи: Америка, Европа и светът

След като Колумб прекосява Атлантическия океан светът, по собствените му думи, ни омалява, а за Цв. Тодоров светът става затворен. Англосаксонски историци налагат тезата, че викингите са изпреварили Колумб, но ако говорим за такова изпреварване, всъщност първи са били азиатците, прекосили Беринговия проток 50-40 000 пр. Хр.

Нито при азиатското пътешествие, нито при това на викингите обаче се създава ново общество, докато едно от последствията на колумбовата авантюра с геополитически измерения е релевантната среща между култури. Храненето се променя, започват да се консумират продукти, произхождащи от различни части на Планетата. Раждат се Антропологията и Международното право. Срещата на различни раси, в началото насилствена, води до биологичното им и културно впоследствие смесване. Всъщност само в Америка наистина оцелява духът на стара Европа, дух на Древна Гърция, основаващ се, по думите на испанския журналист и писател Хосе Мария Караскал "не на една раса или догма, а на ценности" (Караскал, 2010).

Независимостта на испаноамериканските страни, от друга страна, осъществила се преди вече повече от 200 г. – с изключение на Куба, Пуерто Рико, Филипините и Гуам, които са независими от 1898 г., е също важно в световен план събитие. Политическата еманципация на Испаноамерика от Испания позволява създаването на общност от равнопоставени испаноговорящи страни, с равнопоставени испаноговорящи, независимо от фонетичната, лексикална и дори граматическа специфика. Испанският език днес е втори в света, що се отнася до броя на неговите носители, за които той се явява майчин език. Повече от 500 милиона жители на планетата Земя говорят днес испански като роден език. В социалните мрежи той заема също второ място по употреба, а в интернет е трето. В съвременна България той е също един от най-предпочитаните за изучаване чужди езици. В УНСС традиционно най-избираем като първи чужд език е английският, а испанският е най-избираемият втори чужд език, сред специалностите и направленията, разбира се, които са облагодетелствани да изучават два чужди езика в собствената си Алма Матер.

Що се касае до днешната световната общност, Антония Пенчева, преподавател-русист в УНСС, ясно откроява двете противоположни тенденции, които характеризират нейния облик. "От една страна, активният процес на глобализация като резултат от интеграцията и сближаването в регионален и световен мащаб налага своя отпечатък върху международните отношения. От друга страна, отчетливо се проследява линията на утвърждаване на националния суверенитет и регулиране на междудържавните отношения на двустранна основа" (Пенчева, 2013). Приложено това статукво към испано-

говорящата общност, испанският език – наложил се в Америка като резултат от геополитическите приоритети на Католическите крале на Испания, се явява фактор, способстващ за интеграцията между суверенни държави.

А що се отнася до Европа, откакто при Термопилите тя тържествува над Азия, бидейки всъщност нейн полуостров, разцветът на философията, демокрацията, Римската империя, Великите географски открития, в т.ч. *откриването* на Америка от Колумб, християнството, разпространявано от мисионери и конкистадори, развитието на медицината, революциите от всякакъв вид – промишлени, научни, социални и творчески и много други върхови достижения на човечеството превръщат нашия континент в ключов актьор на световната сцена. В последните десетилетия обаче, уви, в Европа се наблюдават симптоми, характеризиращи нации и империи в упадък, а именно спад в раждаемостта, премахване на военната служба и създаване на общество, наслаждаващо се на забавленията и свободното си време. Прекомерното разширяване на ЕС също поражда цепнатини, а неспособността на държавите-членки към единство, като при градовете-държави в Древна Елада, може би предвещава, уви, заника на Европа.

Какво ли ще стане с така наречена западната цивилизация, когато и Съединените американски щати приключат историческия си цикъл? Въпрос на геополитика. Климат. Демография. Ресурси. Технологии. И ... език, език на конфронтацията или разбирателството, език на медиите, език ... на геополитиката.

Бележки

[1] Vid Todorov, Tzvetan: *La conquête de l'Amérique: la question de l'autre*, 1982.

Референции:

Братанова, К., (2018), Английската идентичност и корените на британския евроскептицизъм, Научни трудове на УНСС, УИ "Стопанство", София, с. 277-278. (Bratanova, K., (2018), *Angliiskata identichnost i korenite na britanskia evroskseptitsizam*", Nauchni trudove na UNSS, UI "Stopanstvo, Sofia, s.277-278).

Тодоров, Цв., (2003), Новият световен безпорядък, Издателство "Изток-Запад", София, с. 36.

(Todorov, Tsv., *Noviyat svetoven bezporyaduk*, Izd. "Iztok-Zapad", Sofia, s. 36)

Пенчева, А., (2013), Типы межъязыковой эквивалентности в текстах дипломатических документов на русском и болгарском языках. Автореф. дис. канд. филолг. наук, Москва, с. 3.

Carrascal, J. M., (2010), *La decadencia de Europa*, ABC, Madrid, 6.IV.2010, p. 3.

García Márquez, G., (2013), *El general en su laberinto*, Debolsillo, Barcelona, p. 130.

Montoya de la Rica, F., (2004), *Cortés*, D.E. ediciones, Madrid, p.68.

Ruiz-Doménec, J.E., (2010), *Europa. Las claves de su historia*, R.B.A. libros S.A., Barcelona, p. 128.

Todorov, Tz. (1982), *La conquête de l'Amérique: la question de l'autre*, Ed. du Seuil, Paris.

Vargas Llosa, M., (2013), *Пробен камък. За кръста и прекръстването*, (El País, 1995), en "*La civilización del espectáculo*", Prisa ediciones, España, p. 193.

ЕЗИКЪТ НА ГЕОПОЛИТИКАТА ПРЕЗ ЕПОХАТА НА ХРИСТОФОР КОЛУМБ

Резюме

Изследването цели да направи препратка към езика на геополитиката през колумбовата епоха по извечната ос ценности – интереси, а методологията се опира на компаративния диахронен анализ. Разноликата оценъчност, когато се заговори за завладяването на Америка от т.нар. *конкистадори*, е дело изначално на самите испанци, съвременници на епохалните събития, направили света, по думите на Цв. Тодоров, един, затворен, в опитите си да рамкират законодателно, а и морално, зараждащите се социални, икономически и други отношения "с" и "на" новооткритите територии. В по-ново време в самата Испания оценъчността добива и политически краски, като лъкатуши измежду етикети като "физически и културен геноцид" и "рицарска храброст в името на Христа". Без съмнение обаче масло в огъня, кога основателно или не, при очернянето на испанското начинание, наливат именно политическите съперници на оная Испания, която през XV в. не се свени, от вековно доминирана от арабите на собствената си територия, за има-няма година време, да се превъплъти в експанзионистична. И докато англо-саксонският модел инвазия създава резервати, испанският създава общества от метиси, мулати и креоли, та днес, постихнал, макар и не съвсем, патосът на отрицанието, цял един континент да говори испански, а цял един глобализиращ се свят да се върти в ритъма "латино".

Ключови думи: геополитическа ориентация, ценности, експанзия, външна политика, език

JEL: Z13, Z18

GEOPOLITICS AND LANGUAGE IN THE CHRISTOPHER COLUMBUS ERA

Daniela Koch-Kozhuharova*

Abstract

The research is aiming to approach Geopolitics in the Columbus era by diachronic comparative analysis based on the eternal axis values-interests. The broad range of multifaceted opinions with regard to the assessment of America's conquest by the so called *conquistadors* was launched by the Spaniards themselves, who were contemporaries of the historic events that took place back then, events which, to quote Tsvetan Todorov, made the world a closed place by their attempts to frame in both legislative and moral terms the emerging social, economic and other relations "with" and "on" the newly discovered territories. In the more modern times, these assessments in Spain acquire political dimensions, facilitating in scope between descriptions such as *physical and cultural genocide* to *knightly courage* in the name of Christ. However, there is no doubt that what serves as grist in the mill, whether justifiably or not, in the vilification of the Spanish enterprise are the political rivals of Spain back in the 15th century, when the country did not shy away from transforming itself within less than a year from a territory that had been dominated for centuries on end by the Arabs to an expansionistic country. While the Anglo-Saxon model for invasion creates preserves, the Spanish model creates a society of mestizos, mulattos and creols. The pathos of denial is now-a-days partially calmed down and an entire continent speaks Spanish, while the globalizing world is dancing to the *latino* rhythm.

Key words: geopolitical orientation, values, expansion, foreign policy, language

JEL: Z13, Z18

---

* Daniela Koch-Kozhuharova, Professor, PhD, Department of Foreign Languages and Applied Linguistics, UNWE, email: danielakoch@abv.bg, dkozuharova@unwe.bg